

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/172/2024
Identifikačné číslo spisu:	8121209871
Dátum vydania rozhodnutia:	28.04.2026
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:8121209871.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: X. Š., narodená XX. X. XXXX, Q., K.A. XXX, právne zastúpenej: JUDr. Daniel Tarbaj, advokát, Stropkov, Zámocká 525/28, IČO: 53 450 345, proti žalovanému: Prima banka Slovensko, a.s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, právne zastúpenému: SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru a určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8Csp/169/2021, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. mája 2024 sp. zn. 7CoCsp/33/2023-337, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. mája 2024 sp. zn. 7CoCsp/33/2023-337 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č.k. 8Csp/169/2021-311, zo dňa 18. mája 2023 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v Zmluve o spotrebiteľskom úvere č. 696219 zo dňa 16. 03. 2016 v čl. 13 Záverečné ustanovenia, bod 1. v znení: „Zmluvné strany sa dohodli, že ich vzájomné práva a záväzky, ktoré výslovne neupravuje táto Zmluva, sa riadia Obchodnými podmienkami pre poskytovanie spotrebiteľských úverov Sberbank Slovensko, a.s., Všeobecnými obchodnými podmienkami Sberbank Slovensko, a.s., (VOP) a Sadzobníkom poplatkov v uvedenom poradí záväznosti.“ Zároveň rozhodol o trovách konania.

1.1. Na základe zisteného skutkového stavu prvostupňový súd vec právne posúdil podľa § 497 Obchodného zákonníka a § 53 ods. 1 až 5 Občianskeho zákonníka (ďalej aj len „OZ“), § 53a ods. 1 OZ, § 54 ods. 1, 2 OZ, § 298 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj len „CSP“) § 273 ods. 1 ObZ.

1.2. Prvostupňový súd uviedol, že neexistuje žiadne ustanovenie predpisov na ochranu spotrebiteľa, ktoré by bránilo uzavrieť zmluvu tak, že časť zmluvy bude obsiahnutá v jej prílohách. V tejto súvislosti súd poukazuje aj na rozsudok Súdneho dvora ES sp. zn. C 42/15 zo dňa 09. 11. 2016, podľa ktorého článok 10 ods. 1 a 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS v spojení s článkom 3 písm. m) tejto smernice sa má vykladať v tom zmysle, že zmluva o úvere nemusí byť nevyhnutne vyhotovená ako

jediný dokument, ale všetky náležitosti uvedené v článku 10 ods. 2 uvedenej smernice musia byť vyhotovené písomne alebo na inom trvalom nosiči. Súd sa nestotožnil s argumentáciou žalobkyne o neprijateľnosti zmluvnej podmienky uvedenej v čl. 13, bod 1 Zmluvy s poukazom na stanovisko Komisie na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách a nekalých obchodných praktík predávajúcich pri Ministerstve spravodlivosti SR zo dňa 24. 01. 2017, nakoľko obdobná inkorporačná zmluvná podmienka posudzovaná Komisiou favorizovala Obchodný zákonník pred Občianskym zákonníkom a Zákonom o ochrane spotrebiteľa (zák. č. 250/2007 Z.z.), čo však nie je tento prípad. Taktiež v predmetnom prípade absentovalo v uvedenej zmluvnej podmienke vyhlásenie spotrebiteľa, že sa oboznámil s VOP, OP a Sadzobníkom. Na spotrebiteľa tak nebolo prenesené dôkazné bremeno v zmysle § 53 ods. 4 písm. l) OZ v otázke oboznámenia sa so súčasťami úverovej zmluvy, t.j. VOP, OP, či Sadzobníkom.

1.3. V danom prípade z obsahu predmetnej zmluvnej podmienky vyplýva, že sama osebe neukladá spotrebiteľovi žiadne povinnosti. O jej neprijateľnosti je možné uvažovať až v súvislosti s takými jednotlivými ustanoveniami Všeobecných obchodných podmienok, resp. Obchodných podmienok, či Sadzobníka poplatkov, ktoré spotrebiteľovi ukladajú konkrétnu povinnosť niečo plniť v prospech veriteľa. Žalobkyňa sa však nedomáha určenia neprijateľnosti zmluvného dojednania, na ktoré možno viazať vznik určitej povinnosti, teda s ktorým je spojená povinnosť plnenia a preto žalobu zamietol.

1.4. O trovách konania súd rozhodol v zmysle § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj len „CSP“). V danom prípade si žalobkyňa uplatnila tri samostatné nároky, pričom v dvoch bola úspešná. Súd preto zaviazal žalovaného na náhradu trov konania o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru a konania o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky v článku 6. Poplatky, bod 1. V konaní o jednom nároku bola neúspešná a preto súd ju zaviazal na náhradu trov konania o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky v článku 13. Záverečné ustanovenia, bod 1. O výške trov bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnom skončení veci (§ 262 ods. 2 CSP).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 23. mája 2024 sp. zn. 7CoCsp/33/2023 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že vo výroku o zamietnutí žaloby o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky tak, že zmluvná podmienka uvedená v zmluve o spotrebiteľskom úvere zo dňa 16. 03. 2016 v článku 13 Záverečné ustanovenia, bod 1. v znení: „Zmluvné strany sa dohodli, že ich vzájomné práva a záväzky, ktoré výslovne neupravuje táto Zmluva, sa riadia Obchodnými podmienkami pre poskytovanie spotrebiteľských úverov Sberbank Slovensko, a.s. (OP), Všeobecnými obchodnými podmienkami Sberbank Slovensko, a.s. (VOP) a Sadzobníkom poplatkov v uvedenom poradí záväznosti“, je neprijateľná a žalobkyňa priznal proti žalovanému náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. V odôvodnení odvolací súd uviedol, že vec posúdil podľa § 52 ods. 2 OZ a § 54 ods. 1 OZ pričom podľa dojednania obsiahnutého v zmluve, zmluvné strany sa dohodli, že ich vzájomné práva a záväzky, ktoré výslovne neupravuje zmluva, sa riadia Obchodnými podmienkami, Všeobecnými obchodnými podmienkami a Sadzobníkom poplatkov v uvedenom poradí záväznosti. Je teda zrejmé, že práva a povinnosti zmluvou neupravené sa mali riadiť výlučne Obchodnými podmienkami, Všeobecnými obchodnými podmienkami a Sadzobníkom poplatkov, pričom v tomto dojednaní sa nenachádza žiadna zmienka o prednostnom použití ustanovení Občianskeho zákonníka na vzniknutý vzťah. Už v čase uzatvorenia zmluvy platilo ust. § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné. Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

2.2. Na zdôraznenie krajský súd uviedol, že v ust. § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka je obsiahnuté všeobecné pravidlo, podľa ktorého v prípade uzatvárania spotrebiteľských zmlúv treba dodržiavať právnu úpravu spotrebiteľských zmlúv. Toto pravidlo má pôsobiť aj preventívne, teda slúži na vyjadrenie toho, v akom zmysle má dodávateľ pripravovať podmienky spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sú v zákone zakotvené pre uzatváranie konkrétnych spotrebiteľských zmlúv. Týchto zákonom ustanovených

podmienok sa spotrebiteľ nemôže vopred vzdať. Preto by bolo neplatné aj také dojednanie v spotrebiteľskej zmluve, v ktorej by spotrebiteľ dal súhlas na neakceptovanie zákonom ustanovenej podmienky, či obchádzanie niektorej neprijateľnej podmienky, a to by v konečnom dôsledku zhoršilo jeho zmluvné postavenie. Podmienky spotrebiteľských zmlúv upravené v zákone sú vo vzťahu k spotrebiteľovi kogentné, keďže nepripúšťajú odchýlnu úpravu, ktorou by sa zhoršilo postavenie spotrebiteľa. Dojednanie použitia iných ustanovení na právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, za situácie, ak v súlade s ust. § 52 ods. 2 OZ, na tieto právne vzťahy sa vždy musia prednostne použiť ustanovenia OZ, predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku. Súd prvej inštancie preto nesprávne postupoval, ak žalobu o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky zamietol.

2.3. Podľa žalovaného v predchádzajúcom zrušujúcom rozsudku odvolací súd uložil prvoinštančnému súdu povinnosť „opätovne posúdiť“ žalobkyňou namietanú neprijateľnú zmluvnú podmienku z hľadiska ust. § 53 ods. 4 písm. a) a písm. l) OZ účinného v čase uzatvorenia zmluvy“.

2.4. O trovách konania rozhodol odvolací súd tak, že žalobkyňu priznal voči žalovanému 100% náhradu trov konania.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP argumentujúc tým, že nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu mu bolo znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

3.1. Podľa dovolateľa tým odvolací súd porušil jeho právo na spravodlivý proces tým, že svoje rozhodnutie založil na novom skutkovom a právnom posúdení, ktoré nemá základ v pôvodnom zrušujúcom rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7CoCsp/33/2022-268, 7CoCsp/34/2022 v rozhodnutí prvoinštančného súdu, ani v podanom odvolaní žalovaného. Odvolací súd totiž svoje rozhodnutie nezaložil na aplikácii § 53 OZ, ale na rozpore zmluvnej podmienky s § 52 ods. 2 OZ a § 54 ods. 1 OZ (odseky 32 až 34 napadnutého rozsudku). K aplikácii týchto právnych predpisov, ako dôvodu určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky, sa však žalovaný nemal možnosť vyjadriť. V zrušujúcom rozhodnutí pritom odvolací súd uložil prvoinštančnému súdu povinnosť „opätovne posúdiť“ žalobkyňou namietanú neprijateľnú zmluvnú podmienku z hľadiska ust. § 53 ods. 4 písm. a) a písm. l) Občianskeho zákonníka účinného v čase uzatvorenia zmluvy“. Na základe tohto pokynu sa strany aj prvoinštančný súd zaoberali práve aplikáciou týchto noriem. Odvolací súd však vec posúdil podľa iných ustanovení a vydal prekvapivé rozhodnutie, keďže rozhodol len na základe vlastného uváženia a na základe iných právnych predpisov. Nepostupoval pritom podľa § 382 CSP a nevyzval strany na vyjadrenie sa k možnosti aplikácie týchto ustanovení. Sporné hmotnoprávne normy neboli aplikované v skoršom štádiu konania. Ich možná aplikácia, ako dôvodu neprijateľnosti zmluvnej podmienky, nebola posudzovaná v predchádzajúcom kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu a žiadna sporová strana na ne (ako na dôvod neprijateľnosti zmluvnej podmienky) vo svojich skorších podaniach nepoukázala. Žalovaný poukázal na čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, z ktorého vyplýva aj zákaz tzv. prekvapivých rozhodnutí. (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č.k. III. ÚS 52/2019 z 01. apríla 2020, publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu SR pod č. 12/2020).

Pokiaľ odvolací súd neumožnil strane vyjadriť sa k aplikácii právnych predpisov, ktoré doposiaľ v spore neboli namietané ani brané do úvahy, pričom postupoval v rozpore s § 382 CSP, dopustil sa svojím nesprávnym procesným postupom porušenia práva dovolateľky na spravodlivý proces.

Ďalším nesprávnym postupom, ktorým bolo porušené právo dovolateľky na spravodlivý proces, bol postup v rozpore s § 383 CSP (viazanosť odvolacieho súdu skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní). Odvolací súd dokazovanie nedoplňal. Napriek tomu dospel k (nesprávne) vlastnému rozhodujúcemu skutkovému zisteniu, že „práva a povinnosti zmluvou neupravené sa mali riadiť výlučne Obchodnými podmienkami, Všeobecnými obchodnými podmienkami a Sadzobníkom poplatkov, pričom v tomto dojednaní sa nenachádza žiadna zmienka o prednostnom použití ustanovení Občianskeho zákonníka na vzniknutý vzťah“. Ohľadom tejto skutočnosti pritom neprebehlo dokazovanie, ani súd nevyložil sporné ustanovenie z pohľadu aplikability kogentného § 52 ods. 2 OZ. Toto ustanovenie OZ sa pritom v spotrebiteľských zmluvách aplikuje ex offio bez toho, aby to bolo uvedené v zmluve. Neplatnými (avšak nie neprijateľnými zmluvnými podmienkami) sú podľa § 52 ods. 2 OZ len také dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia. Pokiaľ by súd vykonal riadne dokazovanie v

tejto časti, musel by dospieť k skutkovému záveru, že zmyslom čl. 13 bodu 1 zmluvy nie je obchádzanie § 52 ods. 2 OZ, ale výlučne inkorporácia obchodných podmienok, všeobecných obchodných podmienok a sadzobníka, ktorá nie je v spotrebiteľských zmluvách zakázaná [viď písm. A) nižšie]. Odvolací súd však dokazovanie nevykonával, v nadväznosti na čo dospel k nesprávnemu skutkovému zisteniu. Preto nesprávnym procesným postupom pri dokazovaní došlo k porušeniu práva dovolateľky na spravodlivý proces.

3.2. V súvislosti s prípustnosťou dovolania vyvodzovanou z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, konkretizoval otázky, od vyriešenia ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu doposiaľ neboli vyriešené, a to konkrétne:

A) Možno určiť za neprijateľnú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve také ustanovenie, ktoré neupravuje žiadne práva a povinnosti zmluvných strán?

B) Je neprijateľnou zmluvnou podmienkou ustanovenie zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktoré deklaruje, že vzájomné práva a záväzky zmluvných strán, ktoré výslovne neupravuje táto zmluva, sa riadia obchodnými podmienkami, všeobecnými obchodnými podmienkami a sadzobníkom poplatkov dodávateľa?

C) Možno určiť za neprijateľnú zmluvnú podmienku zmluvné ustanovenie pre rozpor s § 52 ods. 2 OZ a § 54 ods. 1 OZ?

3.3. Vzhľadom na uvedené, navrhol dovolaciemu súdu, aby rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f) CSP) zároveň aj dôvodné. Ak totiž dovolanie smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí z dovolacieho dôvodu uvedeného v § 420 CSP, potom existencia tohto dôvodu, t.j. existencia niektorej z väd uvedených v tomto ustanovení (spôsobujúcich tzv. „zmätočnosť“ rozhodnutia) znamená nielen splnenie podmienky prípustnosti dovolania, ale zároveň zakladá aj jeho dôvodnosť.

5. Vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolateľ namietal porušenie jeho procesných práv spočívajúcich v tom, že odvolací súd sa neriadil ustanovením § 382 CSP, vydal „prekvapivé rozhodnutie“ a svoje konanie zaťažil procesnou vadou, ktorá má za následok porušenie práva žalovaného na spravodlivý proces, žalovanému svojím postupom uprel právo vyjadriť sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné.

6. Dovolateľ mal za to, že odvolací súd pri svojom právnom závere (bod 32 a 34. rozhodnutia aplikoval dovtedy nepoužitý § 52 ods. 2 OZ a § 54 ods. 1 OZ a v rozpore s § 382 CSP nevyzval strany na vyjadrenie k jeho aplikácii, čím porušil právo žalovaného na spravodlivý proces (m. m. R 33/2011). V tomto prípade mal v zmysle jeho argumentácie odvolací súd podľa § 382 CSP vyzvať strany sporu na vyjadrenie sa k zámeru použitia toho ustanovenia, čo neurobil. Neurobil tak napriek tomu, že vyššie citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

7. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalovanému uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 420 písm. f) CSP), dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych záverov.

8. Vzhľadom na žalovaným dôvodne vytýkané vady zmätočnosti a tým dôvodnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP (bod 3.1.), dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné a preto už bez potreby zaoberania sa s ďalšími dovolacími dôvodmi (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

9. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

10. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

11. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.